

ترجمه انگلیسی این مقاله با عنوان:

The Role of Environmental Factors of Revived Historical Collections in Promoting Social Interactions of Users (Case Study: Saad al-Saltaneh Qazvin Historical Collection)

در همین شماره به چاپ رسیده است.

نقش عوامل محیطی مجموعه‌های تاریخی باززنده سازی شده در ارتقاء تعاملات اجتماعی کاربران (مطالعه‌ی موردی: مجموعه‌ی تاریخی سعدالسلطنه قزوین)

مهتاب سلیمانی الموتی^۱، سارا جلالیان*^۲، امید دژدار^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه معماری، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.

۲. گروه معماری، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.

۳. گروه معماری، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.

علوم رفتاری و شهر

مقاله تخصصی

چکیده:

تعاملات اجتماعی از مهم‌ترین عواملی است که باید در طراحی فضاهای شهری و معماری به آن دقت کرد. آنچه که موجب ایجاد و ارتقای تعاملات اجتماعی می‌شود، حضور انسان در فضا است. زمانی که همبستگی میان انسان و فضا به وجود آید؛ به دنبال آن تعاملات نیز پدید می‌آید. هدف این پژوهش شناخت نقش عوامل محیطی مؤثر بر ارتقاء تعاملات اجتماعی در مجموعه‌های تاریخی باززنده سازی شده است. به نظر می‌رسد باززنده‌سازی مجموعه‌های با ارزش تاریخی می‌تواند موجب آفرینش فضاهای نوین، تعامل افراد و ارتقای سطح تعاملات اجتماعی گردد، همچنین در ایجاد بسترهای اجتماعی فرهنگی نقش به‌سزایی داشته باشد.

پژوهش از نظر هدف، کاربردی است و در دو گام انجام شده است. در گام اول پژوهش، چارچوب نظری مبتنی بر مطالعات نظری و تحلیل متن، شکل گرفته است. گام دوم؛ مطالعات میدانی با روش مطالعه‌ی موردی در تلفیق با راهبرد پیمایشی (زمینه‌یابی) و ابزار پرسشنامه انجام شده؛ تحلیل آماری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و PLS صورت گرفته است. نمونه‌گیری به روش تصادفی در مجموعه‌ی سعدالسلطنه قزوین و با استفاده از فرمول کوکران انجام شده است. نتایج این پژوهش بیانگر آن است که عوامل محیطی مجموعه‌های باززنده سازی شده که منجر به شکل‌گیری حس تعلق به مکان، فعالیت‌پذیری، خوانایی، نفوذپذیری و دسترسی می‌شود، در ارتقای تعاملات اجتماعی کاربران تأثیرگذار است.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۱۱/۲۸

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۲/۲/۳۱

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۲/۳۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۳/۲۲

واژگان کلیدی:

باززنده سازی، مجموعه‌های تاریخی، ارتقاء، تعاملات اجتماعی، شهر قزوین، مجموعه سعدالسلطنه.

*

نویسنده مسئول: 09188186027 ، sarajalalian@iauh.ac.ir

مقدمه

سادگی نمی‌توان آن را تأثیر صرف قلمداد کرد؛ بلکه عوامل بسیاری از جمله: محیط، مردم، اجتماع و کالبد در این وادی وارد می‌شوند و به صورت خودآگاه یا ناخودآگاه با جریان تعاملات اجتماعی درگیر می‌شوند. حال اگر این مفهوم تعاملات در یک بنای با ارزش تاریخی باززنده‌سازی شده صورت گیرد، چه لایه‌های پنهانی مشخص خواهد شد.

روند باززنده‌سازی بافت‌های با ارزش تاریخی در شهرها، بیش‌تر این‌گونه است که بر اساس افکار و نگرش‌های کالبدی و شکلی، باززنده‌سازی صورت می‌گیرد و شاید توجه کمتری به عرصه-های اجتماعی آن شده باشد. این موضوع، سبب پیدایش نوعی نگرش موزه‌ای، نسبت به بافت‌های تاریخی شده؛ تا اندازه‌ای که سرزندگی و تحرکات اجتماعی در آن‌ها، کمرنگ و به تدریج نادیده انگاشته شده‌اند. بنا براین، می‌توان در روند احیای بافت-های تاریخی، باتوجه به فضاهای شهری به عنوان بستر برقراری روابط و تعاملات اجتماعی، از رویکردهای صرفاً کالبدی فاصله گرفت و نیاز ذاتی انسان‌ها را برای ایجاد ارتباطات چهره به چهره برآورده ساخت (محمدی و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۶).

پس بستر شکل‌گیری و تقویت تعاملات اجتماعی در جهت برقراری حس امنیت و اعتماد در فضای عمومی ضروری است، از طرفی دیگر مکانی مهم برای شکل‌گیری مراسم آیینی است که کمک شایانی به برقراری روابط اجتماعی و زندگی جمعی می‌کند. حضور مثبت افراد در این فضاها، حس تعلق و روحیه تعاون را افزایش می‌دهد. انسان در فضای شهری به دنبال مکانی جهت آسودن، آزادسازی فشارهای روحی-روانی و تعاملات اجتماعی است. در این میان، رابطه‌ی متقابل اجتماعی برای پاسخ به نیازهای انسان به پیوندجویی و احساس تعلق به مکان یک ضرورت است (لنگ، ۱۳۹۶).

تحقیق حاضر در صدد آن است که با بررسی وضعیت کنونی مجموعه‌ی تاریخی سعدالسلطنه، ماهیت کنونی این مجموعه را جهت سنجش تعاملات اجتماعی به آزمون گذارد. هدف اصلی این پژوهش، بازشناسی مؤلفه‌های محیطی مؤثر در ایجاد تعاملات اجتماعی در یک بنای باززنده‌سازی شده است. در این راستا، سعی شد در ابتدا شاخص‌های تأثیرگذار بر تعاملات اجتماعی به طور کلی و همچنین به طور خاص‌تر انتظارات از مجموعه‌ی سعدالسلطنه به عنوان نمونه‌ی موردی، به دقت بررسی گردد. همچنین با کنکاشی در نظریات نظریه-پردازان در این مورد به بررسی فضاهایی که می‌تواند در آن‌ها

انسان جهت برقراری ارتباط و تعامل با محیط نیازمند کسب اطلاعات از محیط اطراف خود است. محیط اطراف انسان نیز همواره، به‌عنوان گیرنده‌ی این اطلاعات و همچنین بخشی از محیط، به دستگاه‌های دریافت‌کننده‌ی داده‌های محیطی نیازمند است (حائری‌مازندرانی، ۱۳۸۸: ۴۹). وجود فضاهای معماری در برگیرنده‌ی عملکردها و روابط متفاوتی است که هر یک به‌نوعی در غالب نقش‌های گوناگون تداعی‌گر معانی و مفاهیمی است که در یک ساختار به وجود می‌آید.

یک بنای تاریخی قبل از آن که معرف صورت مسئله فنی-ساختمانی باشد، دربرگیرنده یک سلسله روش‌های تفکر و رفتارهای محیطی است که راه و رسم زندگی مردمان عصر خود را بازگو می‌کند. صرف نظر از این که ما امروزه آن راه و رسم‌ها و آن تفکرها را نسبت به معانی و مفاهیم فضای معماری و روش کاربردی مصالح، عناصر ساختمانی و همچنین شالوده کالبدی مجموعه‌های ساخته شده را با سلیقه‌های فردی و جهان بینی خود منطبق ببابیم یا با دیدن آن‌ها بیشتر بر فاصله زمانی‌ای که نسبت به تاریخ بنای مورد نظرمان داریم واقف شویم، برای مرمت و باززنده‌سازی آن، تدبیری متفاوت خواهیم داشت (فلامکی، ۱۳۹۱: ۱).

باززنده‌سازی، فرآیندی است که پس از انجام عملیات مرمت، ماندگاری بنا را درطول زمان ضمانت می‌کند. طی فرآیند باززنده‌سازی، همخوان با نیازهای روز جامعه و همگن با هویت و اصالت کهن بنا، گونه‌ای کاربرد نوین به آن اعطا و روح تازه‌ای در کالبد آن دمیده می‌گردد. جریان دوباره زندگی در کالبد کهن، ضمانت ماندگاری بیشتر بنا را طی زمان فراهم می‌آورد (پدرام، ۱۳۹۵: ۵۷).

آنچه که درک و دریافت مناسبی از کیفیت‌های فضایی به مخاطبان می‌دهد، تأثیرگذاری مؤلفه‌های کالبدی و غیر-کالبدی است. در این میان بررسی تعاملات اجتماعی در یک بستر تاریخی دربرگیرنده‌ی عوامل و ابژه‌هایی است که هر یک به نوبه‌ی خود تأثیر متفاوتی را نمایانگر می‌شوند. تعامل در لغت به معنی بر یک دیگر اثر گذاشتن؛ این تأثیر و تأثر و به عبارتی تعامل یا کنش متقابل پدیده‌ی روانی - اجتماعی است (انوری، ۱۳۸۱: ۱۷۷۷).

آن هنگام که این مفهوم با اجتماع در هم می‌آمیزد دیگر به

تعاملات اجتماعی شکل گیرد و در آن میزان این تعاملات ارتقاء یابد، شناخته شود. در نهایت نیز مؤلفه های تأثیرگذار از چندین بُعد جمع بندی گردید.

روش تحقیق

در این تحقیق از روش تحقیق پیمایشی (زمینه یابی) و تهیه ی پرسش نامه و تحلیل یافته ها استفاده شده است. این تحقیق یک تحقیق کاربردی است و پس از جمع آوری اطلاعات با روش استقرایی و با استفاده از تحلیل عوامل، عوامل مهم و تأثیرگذار را شناسایی و به آن ها برای اثبات فرضیه پرداخته شده است. این شیوه تحقیق شامل دو مرحله اصلی است:

الف) مطالعات نظری و شکل گیری چارچوب نظری پژوهش با رویکرد کیفی

ب) مطالعات میدانی، جمع آوری داده ها به کمک ابزار مشاهده و پرسشنامه، سپس تحلیل کمی داده ها جمع آوری اطلاعات با استفاده از داده های کتابخانه ای و مطالعات میدانی است. جدولی به صورت جمع بندی یافته ها از دیدگاه نظریه پردازان که نشان دهنده ی عوامل مؤثر بر ارتقای تعاملات اجتماعی تدوین شده است و عوامل مؤثر در یک دسته بندی بررسی و شاخص های اصلی وارد پرسش نامه شدند و با بازدید مجموعه و تکمیل پرسشنامه ها توسط بازدید کنندگان، داده های مورد نیاز از جامعه آماری منتخب جمع آوری شدند.

پس از استخراج پاسخ های بازدید کنندگان از پرسش نامه ها، با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۹ داده ها مورد ارزیابی قرار گرفتند و در نهایت با نرم افزار Smart PLS 3، ۲ مدل مفهومی از عوامل مؤثر بر ارتقای تعاملات اجتماعی و روابط میان آنها به دست آمد که به خوبی مؤید فرضیه ی پژوهش است. در نهایت به استناد نتایج به دست آمده، نتیجه گیری انجام گرفته است.

تعاملات اجتماعی

تعامل اجتماعی به معنای ایجاد رابطه بین دو نفر یا بیشتر است که منجر به واکنشی میان آن ها شود و این نوع واکنش برای هر دو طرف شناخته شده است (بهزادفر و طهماسبی، ۱۳۹۲: ۱۸). این رابطه متقابل اجتماعی برای پاسخ به نیازهای انسان و احساس تعلق به مکان یک ضرورت است، چرا که به وجود آوردن زمینه های اجتماعی شدن و اجتماع پذیری به

رشد فردی انسان کمک می کنند (لنگ، ۱۳۹۶). یکی از مهم ترین نیازهای انسان ارتباط و تعاملات به ویژه در سطح اجتماعی است. در دنیای مدرن امروز به ویژه در شهرهای پرجمعیت به دلایل مختلف، تعاملات اجتماعی کاهش یافته است. این فقدان ارتباط علاوه بر تأثیرات مخرب فردی مشکلات اجتماعی نظیر کاهش حس سرزندگی، افزایش جرم خیزی، کاهش اعتماد اجتماعی، کاهش سرمایه اجتماعی و غیره را باعث می شود (تبریزی و همکاران، ۱۳۹۳).

به نظر دورکیم^۲ جامعه شناس فرانسوی، احساس تعلق اجتماعی و همبستگی در گسترش و تقویت ارتباطات اجتماعی مؤثر است؛ پس هر جا همبستگی اجتماعی نیرومند باشد، باعث تشدید تماس های افراد و بیشتر کردن فرصت های ارتباطاتشان با یکدیگر خواهد بود. افراد مختلف به سطوح مختلفی از تعامل اجتماعی تمایل دارند. تعریف سطح مطلوب تعامل، به طور ذهنی از گفته های مردم و به طور عینی از موضع گیری هنجاری نسبت به زندگی خوب به دست می آید، هر دو تعریف دارای جهت گیری اجتماعی و سیاسی هستند. دیدگاه های تعاملی، بر این باورند که انسان با محیط ارتباط برقرار می نماید، در آن دخل و تصرف می کند و از آن تأثیر می پذیرد.

در رابطه با الگوها و مدل های طراحی شهری برای افزایش تعاملات اجتماعی می توان به سه الگوی زیر اشاره کرد:

- ۱- مدل کانتر^۳: مؤلفه های مکان؛
- ۲- مدل رلف^۴: مؤلفه های ادراک مکان؛
- ۳- مدل رلف-پانتر^۵: مدل حس مکان (غفوریان و دیگران، ۱۳۹۵).

تعامل اجتماعی و برقراری ارتباط، می تواند یک موضوع فیزیکی، یک نگاه، یک مکالمه و ارتباط بین افراد باشد که خود مستلزم تعریف رویدادها و فعالیت های متناسب و در نتیجه نقش پذیری مردم در فضا و عضویت آنها در گروه ها و شبکه های اجتماعی است (دانشپور و چرخچیان، ۱۳۸۶: ۲۲).

فضای جمعی

فضای جمعی، هر گونه فضای سرپوشیده و محصور یا سرباز شهری به منظور برپایی فعالیت های جمعی است. افرادی که در فضا گردهم می آیند و با هم در ارتباط هستند (نقی زاده، ۱۳۸۶: ۱۸۲). تقویت حس باهم بودن از طریق ایجاد انواعی از

تعاملات و محیط پیرامونی

تعامل تجربه های اجتماعی و ویژگی قرارگاه های رفتاری، موضوع مهمی در بحث تعامل اجتماعی است. به طور کلی همجواری، تجانس، تراکم، موقعیت و هدف، عوامل اولیه و اصلی در ایجاد تعامل میان افراد هستند.

یکی دیگر از عوامل محیطی مؤثر بر تعامل اجتماعی، تعداد افراد موجود برای تماس در یک محدوده فضایی است. مجاورت فضایی از مهم ترین تعیین کننده های روابط آنی افراد است، ولی حضور عده ای زیاد در فضایی بسیار کوچک می تواند منجر به ادراک روانشناختی ازدحام شود. از این رو فضاهای باز شهری به عنوان یک قرارگاه رفتاری، نقشی مهم در تأمین نیاز اجتماعی افراد، تعامل مردم با یکدیگر و توسعه روابط فردی و اجتماعی دارند.

وجود فضاهای دنج و خصوصی برای ملاقات ها و صحبت های چهره به چهره افراد با یکدیگر با توجه به شرایط سنی، جنسی و اجتماعی و ایجاد فضاهایی برای ارائه مهارت های فردی و گروهی می توانند به عنوان قرارگاه های رفتاری مؤثر در ایجاد ارتباطات اجتماعی باشند (فیضی و اسدپور، ۱۳۹۲: ۵). همچنین چهار عامل اصلی؛ راحتی و تصویرپذیری، دسترسی و ارتباط، کاربرد و فعالیت، اجتماعی بودن، در ایجاد یک مکان موفق مؤثر است (عطائی و پورمحمدی، ۱۳۹۴: ۲۴۰).

محیط کالبدی برای ایجاد انگیزش و تأمین تجربه ها و رفتارهای انسان امکانات بالقوه ای دارد که قابلیت محیط نامیده می شود (یزدانفر، ۱۳۹۲: ۸). از این رو تعاملات اجتماعی خود عاملی برای ایجاد و ارتقای قابلیت محیط به شمار می رود؛ یعنی محیط و تعاملات ممزوج هم شده و در ارتقای هم تأثیر گذارند و اثرات بسیاری بر انسان و جامعه دارند. فضاهای فعالیت و منظره ها، بیشترین میزان تعاملات اجتماعی را پشتیبانی می نمایند و فضاهای حرکتی کمترین میزان تعامل چنین پژوهش هایی اجتماعی را سبب می شوند (فیضی و اسدپور، ۱۳۹۲: ۵).

از آنجا که افراد بر اساس منافع خود و براساس توقعات، هنجارها و نقش های معین خود، ارتباطات اجتماعی را شکل می دهند پس ممکن است در جستجوی مکان هایی باشند که در آن، افرادی با خصوصیات مشابه آنها به لحاظ طبقه، مذهب، الگوی زندگی، تحصیلات، درآمد و موارد دیگر حضور دارند.

فضاهای عمومی امکان پذیر است.

برای مثال، فضای عمومی یعنی: زمینه ی مشترکی که مردم در آن بتوانند فعالیت های عملکردی را که منجر به پیوند بینشان می شود، انجام دهند (Carr, 1992:1). ایجاد ارتباط قوی بین افراد فقط هنگامی امکان پذیر می شود که مجموعه ای از چارچوب های اجتماعی در جای خود قرارگیرند؛ چه از دیدگاه جامعه گرایی و چه از دیدگاه فردگرایی دموکراتیک. فضا یکی از این چارچوب هاست و طراحی فضای شهری زمینه ای برای روابط اجتماعی فراهم می کند (مدنی پور، ۱۳۸۹: ۱۸۹). تقویت فضای عمومی به عنوان نقطه گردهمایی مجدد افرادی که از هم جدا افتاده اند به خوبی بر اهمیت باهم بودن تأکید دارد. عرصه عمومی قوی؛ یعنی جایی که زندگی عمومی در آن متجلی شده و از قلمرو خصوصی به وضوح جداست، به عنوان عنصری اساسی برای سلامت یک جامعه مطرح است (مدنی پور، ۱۳۸۹: ۲۴۷). یک مکان به دلیل امکان رخداد یک رابطه اجتماعی و تجربه مشترک میان افراد، احساس تعلق و دلبستگی را شکل می دهد (پاکزاد، ۱۳۹۷: ۳۱۹).

از این روی برای فراهم کردن زمینه جذب افراد به مکان باید از فعالیت های جذب کننده مانند: برگزاری انواع مراسم آیینی سنتی مانند تعزیه خوانی، مراسم ماه محرم، مراسم نذری، مراسم اعیاد و مناسبت ها و دیگر مراسم باستانی و مذهبی بهره گرفته شود. از طرف دیگر برای آن که افراد در فضا بمانند و در کمال رضایت به سر ببرند، کالبد مناسب مانند ارتقای کیفیت زیبایی شناسانه فضا، از جمله فرم و نمای مناسب، ساخت آب نما، کاشت گیاهان به منظور تلطیف هوا، محلی برای نشستن، گفت و گو، نورپردازی در شب و سایر عناصر نمادین معماری پیشنهاد می شود (عطائی و پورمحمدی، ۱۳۹۴: ۲۴۰).

حیات جمعی فرصتی جهت رها شدن از تنش های روزمره، گذران اوقات فراغت، تعاملات اجتماعی و گردهمایی افراد و گروه های مختلف و بستری برای حضور، آزادی بیان و ابراز آنها در فضاست (بهزادفر و طهماسبی، ۱۳۹۲: ۱۹). زوکر^۷ مفهوم توقف گاه روانی را به معنای گره های اجتماعی طراحی شده ابراز می دارد که جامعه را به معنای واقعی به "اجتماع" و نه صرفاً به "تجمعی از افراد" تبدیل می کند (ترکمان و دیگران، ۱۳۹۶: ۲۳۰).

همگن بودن افراد، مشوق ملاقات و افزایش تعامل با مکان های کالبدی-اجتماعی و در نتیجه ارتقاء دلبستگی به آن مکان است (غفوریان و دیگران، ۱۳۹۵: ۳۳). (شکل شماره ۱)

با توجه به مطالبی که بیان شد نظریات نظریه پردازان این حوزه

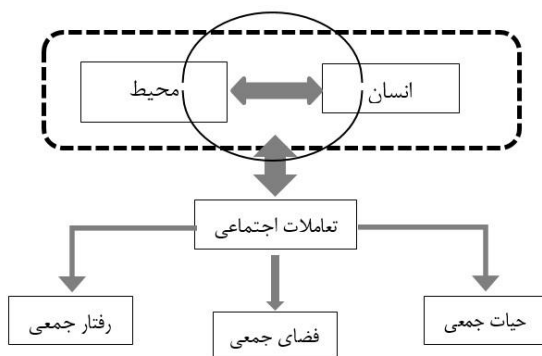
به صورت تفکیک شده در **جدول شماره ۱** آمده است. با توجه به بیانات هر یک از نظریه پردازان، شاخصه ها استخراج گشتند و در نهایت به صورت کلی بیان شدند. (شکل شماره ۲)

جدول شماره ۱) دیدگاه نظریه پردازان

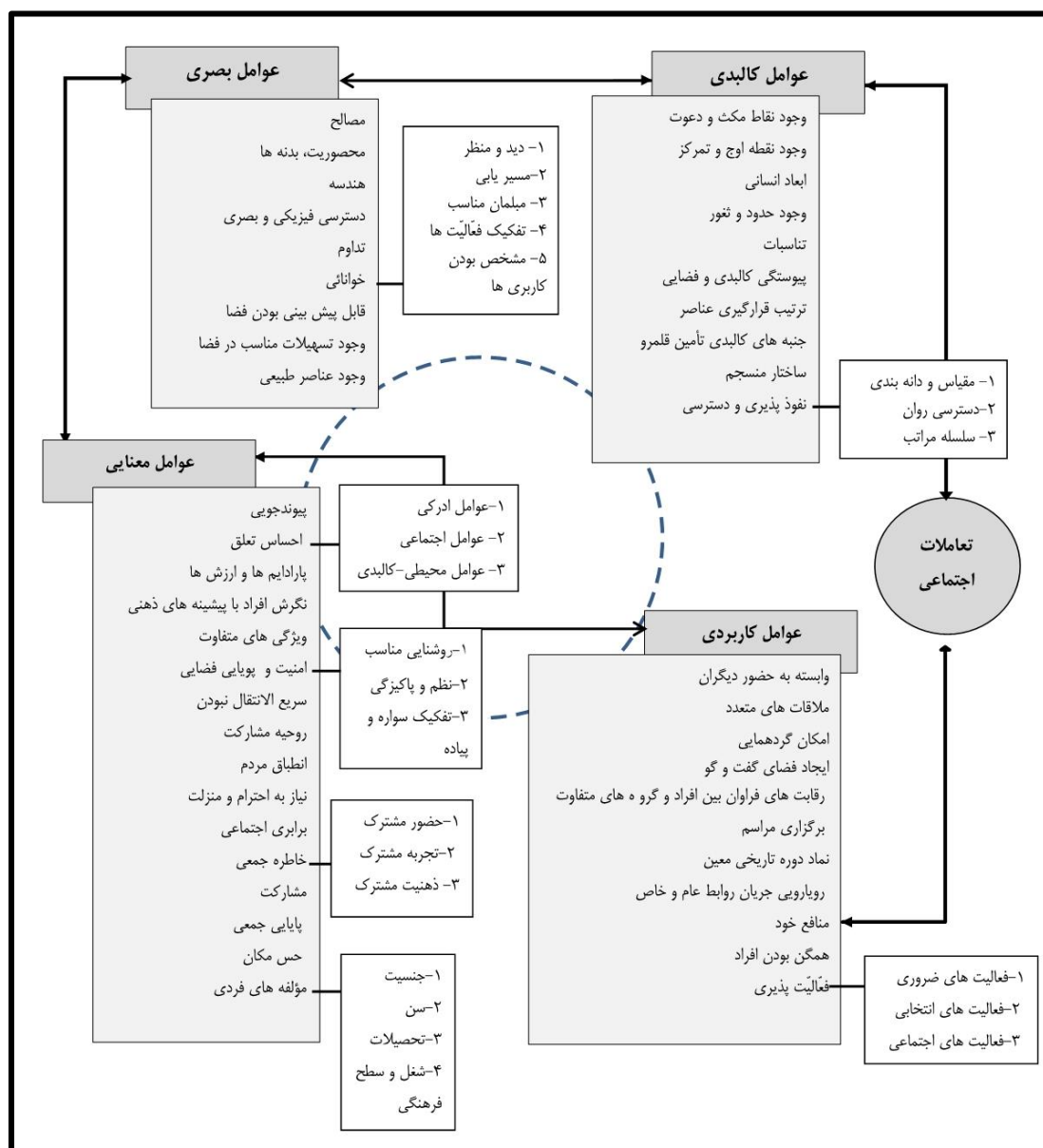
نظریه پرداز	دیدگاه	ویژگی شاخص
جان لنگ ^۸	اگر مردم به تماس اجتماعی نیاز داشته باشند، در هر محیطی زمینه آن را فراهم می کنند رابطه متقابل اجتماعی برای پاسخ به نیازهای انسان به پیوندجویی و احساس تعلق به مکان یک ضرورت است که دلیل بر مطلوب بودن تعامل اجتماعی است. لذا هر فرصتی برای دست یافتن به چنین منظوری مثبت ارزیابی شده است. دلیل دیگر این است که فعالیت هایی چون تعامل با دیگران و مشاهده فعالیت های مردم، با به وجود آوردن زمینه های اجتماعی شدن و اجتماع پذیری به رشد فردی انسان کمک می کنند. تعامل اجتماعی، <u>نگرش افراد</u> را با پیشینه ذهنی و ویژگی های متفاوت به یکدیگر نزدیک می کند. (لنگ، ۱۳۹۶: ۱۸۷-۱۸۶)	پیوندجویی و احساس تعلق - نگرش افراد
کریستوفر الکساندر ^۹	وی معتقد است فعالیت هایی چون تعامل با دیگران و مشاهده فعالیت های مردم، با به وجود آوردن زمینه های اجتماعی شدن و اجتماع پذیری به رشد فردی انسان کمک می کند. درعین حال تعامل اجتماعی، <u>نگرش افراد با پیشینه های ذهنی و ویژگی های متفاوت</u> را به یکدیگر نزدیک می کند. (الکساندر، ۱۳۸۸)	تعامل با دیگران و مشاهده فعالیت های مردم - نگرش افراد با پیشینه های ذهنی و ویژگی های متفاوت
آلتمن ^{۱۰}	تأکید بر <u>امنیت و پویایی فضایی</u> دارد و در این روند به تعامل اجتماعی، خلوت، فضای شخصی، قلمرو، ازدحام اشاره دارد که سبب تعاملات می شود. (آلتمن، ۱۳۹۰)	امنیت و پویایی فضایی
یان گل ^{۱۱}	فعالیت های اجتماعی از جمله فعالیت های اساسی انسان ها در فضاهای باز شهری است « یان گل» در رابطه با تعامل اجتماعی سه گونه فعالیت های بیرونی در محیط مصنوع را معرفی می کند که شامل: فعالیت های ضروری، فعالیت های انتخابی و فعالیت های اجتماعی می باشند. فعالیت های ضروری، فعالیت هایی هستند که حالتی اجباری دارند و شامل فعالیت های روزانه از قبیل رفتن به محل کار، خرید و غیره میباشند. فعالیت های انتخابی شامل تمایل به انجام فعالیتی در زمان و مکان مساعد هستند مانند نشستن، بازی و غیره. فعالیت های اجتماعی فعالیتی است که وابسته به حضور دیگران در فضای عمومی است شامل: تماشا کردن دیگران، صحبت کردن و ... از نظر او ابعاد انسانی فضاهای عمومی مورد توجه است و آن را عامل حضور مشتاقانه مردم و مشارکت آنان میدانند. (گل، ۱۳۸۷)	فعالیت های ضروری، فعالیت های انتخابی و فعالیت های اجتماعی - وابسته به حضور دیگران - ابعاد انسانی
جین جیکوبز ^{۱۲}	پایده روها را عامل ایجاد امنیت و تقویت تعاملات اجتماعی می داند. مفاهیم جذابیت و سرزندگی فضاهای شهری را بیان می کند و تحقق آن را در گروهی ویژگی های خاصی می داند که از جمله آن ویژگی ها سریع الانتقال نبودن، وجود نقاط مکث و دعوت، وجود نقطه اوج و تمرکز، وجود <u>نقطه اوج و تمرکز در شهر و نیز وجود حدود و ثغور مشخص است.</u> (Jacobs, 1965)	سریع الانتقال نبودن، وجود نقاط مکث و دعوت، وجود نقطه اوج و تمرکز، وجود حدود و ثغور
جهانشاه پاکزاد	تعیین و یکپارچگی فضا، ابعاد، تناسب، انعطاف پذیر، فرم، هندسه، مصالح، محصوریت، بدنه ها، پیوستگی کالبدی و فضایی را بر ادراک و تعاملات انسان مؤثر می داند. (پاکزاد، ۱۳۸۴)	تعیین و یکپارچگی فضا، ابعاد، تناسب، انعطاف پذیر، فرم، هندسه، مصالح، محصوریت، بدنه ها، پیوستگی کالبدی و فضایی

ادامه جدول شماره ۱) دیدگاه نظریه پردازان

نظریه پرداز	دیدگاه	ویژگی شاخص
فرح حبیب	ژان ژاک روسو می گوید؛ این خانه ها نیستند که شهر را می سازند بلکه شهروندان هستند. در جهت کاهش نقش مصرفی شهروندی و افزایش نقش شهروندی، این امر با افزایش گفت و گو و تعاملات اجتماعی بین شهروندان به منظور خلق روحیه مشارکت شهروندی و ایجاد احساس تعلق به مکان از طریق ایجاد فضای گفت و گو نظیر جشنواره، برگزاری مراسم سنتی، مذهبی، جشن ها، اعیاد، تعزیه، کارناوال و موارد دیگر امکان پذیر است (حبیب، ۱۳۸۷).	روحیه مشارکت- ایجاد احساس تعلق- ایجاد فضای گفت و گو - برگزاری مراسم
کرمونا ^{۱۳}	انطباق مردم در فضا و زمان، فرصت هایی را برای ارتباط و کنش های اجتماعی فراهم می آورد. عوامل یا رویدادهای غیرمعمول می تواند به فرایندی منجر شود؛ که طی آن تعدادی محرک خارجی باعث ارتباط بین مردم می گردد و غریبه ها را به صحبت با سایر ناآشناها به مثابه اینکه همدیگر را می شناسند تشویق می کند. ترتیب قرارگیری عناصر مختلف - نیمکت ها، تلفن ها، فواره ها، مجسمه ها - در فضاهای عمومی می تواند به اندازه ای بیشتر یا کمتر به کنش های اجتماعی منجر شود (Carmona, 2003: 167).	انطباق مردم- رویدادهای غیرمعمول- محرک خارجی- ترتیب قرارگیری عناصر
تیبالدز ^{۱۴}	اهمیت فضاهای عمومی و جمعی بر هیچ کس پوشیده نیست. فضای جمعی فیزیک و عرصه ای است که نقش معنایی و محتوایی را ایفا می کند. در فضاهای جمعی موقعیت هایی برای ایجاد <u>خاطره جمعی</u> و ذهنیت مشترک پدید می آید. فضای جمعی جایی است که حیات اجتماعی در آن جریان دارد و به دلیل یک واقعه تاریخی و اجتماعی یا برنامه از پیش تعریف شده در خاطر جمعی مردم جای دارد. این فضاها مکان هایی اند که بیشترین برخوردها و کنش میان افراد در آن ها به وقوع می پیوندد و شامل تمام بخش هایی از شهرند که مردم به آن ها دسترسی فیزیکی و بصیری دارند.	خاطره جمعی - ذهنیت مشترک- یک واقعه تاریخی و اجتماعی- دسترسی فیزیکی و بصیری
مدنی پور	فضای عمومی یک دنیای نهادی و مادی مشترک و فضای حائلی است که امکان حضور مشترک را فراهم کرده، روابط متقابل میان افراد را تنظیم می کند. ما با حضور در مکانی که دیگران نیز در آن حضور دارند به تجربه مشترکی از جهان می رسیم. ما با حضور مشترک در نهادهایی خاص همچون آیین ها و مناسک، نمایش ها و اجراها، گفت و گوهای دسته جمعی هم می توانیم به تجربه مشترک دست یابیم (مدنی پور، ۱۳۹۲).	حضور مشترک- تجربه مشترک
وایت ^{۱۵}	عوامل تأثیرگذار در ارتقاء جنبه های کالبدی فضاهای عمومی را یادمان ها، پله ها، آب نماها و سایر عوامل مؤثر در تشویق انسان ها به حضور و تعامل می داند. (Whyte, 1980)	جنبه های کالبدی
لارس لروپ ^{۱۶}	خلق یک فضای عمومی موفق که بتواند پذیرای افراد و گروه های مختلف باشد را مستلزم تأمین عوامل زیر می داند: ۱- تأمین قلمرو، امنیت، ساختار منسجم، تداوم و خوانائی و قابل پیش بینی بو دن فضا ۲- وجود تسهیلات مناسب در فضا، پاسخگویی، راحتی و آسایش محیطی ۳- میزان اطلاعات، شور و هیجان محیطی ۴- تعاملات اجتماعی	تأمین قلمرو- امنیت-ساختار منسجم- تداوم - خوانائی - قابل پیش بینی بودن فضا- پاسخگویی- راحتی و آسایش محیطی- میزان اطلاعات- شور و هیجان محیطی- تعاملات اجتماعی
لوفور ^{۱۷}	مفهوم فضایی شدن اجتماعی را ارائه می دهد و آن را فضای حاوی <u>خاطره جمعی</u> ، نماد دوره تاریخی معین و محل رویارویی جریان روابط عام و خاص اجتماعی تعریف می کند. (Lefebvre, 1991)	خاطره جمعی- نماد دوره تاریخی معین - رویارویی جریان روابط عام و خاص
Marcus & Sarkissian	افراد بر اساس <u>منافع خود</u> ، ارتباطات اجتماعی را شکل می دهند. بنابراین نحوه ی حضور فرد در مکان به همراه سایرین، عاملی قوی در تصمیم فرد برای ماندن در آن است. در این راستا حتی ممکن است افراد در جست وجوی مکان هایی که در آن، افرادی با خصوصیات مشابه آن ها به لحاظ طبقه، قوم، مذهب، گروه اقتصادی، الگوی زندگی، تحصیلات، درآمد، نحوه تربیت کودکان و نژاد مشابه حضور دارند، بشناسند. اما باآنکه <u>همگن بودن افراد</u> ، مشوق ملاقات و افزایش تعامل با مکانهای فیزیک و اجتماعی و در نتیجه ارتقای دلبستگی به آن مکان است، درعین حال مکانهای اجتماعی غیر همگن نیز فرصتی است تا افراد باهم بودن و تعاملات اجتماعی غنی و آزاد را تجربه کنند. (قنبران و جعفری، ۱۳۹۳)	منافع خود -خصوصیات مشابه -همگن بودن افراد
گاسلینگ ^{۱۸}	پارادایم ها و ارزش ها در دیدگاه نسبت به شهر را برای ارتقای تعامل اجتماعی در فضاهای شهری با محوریت شهروندان ضروری می داند (ترکمان و دیگران، ۱۳۹۶: ۲۳۰).	پارادایم ها و ارزش ها

شکل ۱) شکل ارتباط تعاملات با عوامل ساختاربخش

شکل ۲) عوامل موثر بر تعاملات اجتماعی؛ چارچوب نظری

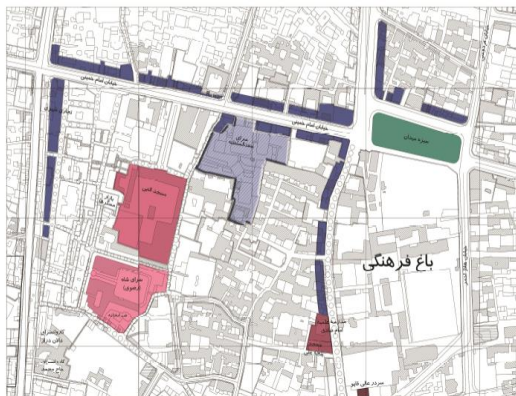
نقش عوامل محیطی مجموعه‌های تاریخی باززنده سازی شده در ارتقاء تعاملات اجتماعی کاربران

معرفی و بررسی نمونه موردی

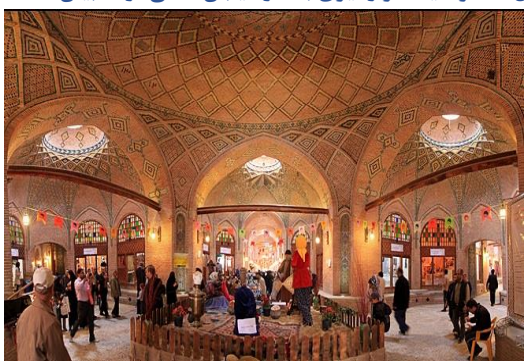
«کاروانسرای سعدالسلطنه» بزرگترین مجموعه‌ی کاروانسرای درون شهری در ایران است، که به دستور باقرخان سعدالسلطنه اصفهانی حاکم وقت قزوین در اواخر دوره سلطنت ناصرالدین شاه (۱۳۱۰-۱۳۱۴ه.ق) ساخته شد (مجایی، ۱۳۸۸: ۲۴۰).

کاروانسرای سعدالسلطنه گذرگاه بوده است؛ یعنی نقطه اتصال راه های تجاری ایران از طریق جاده‌ی بین المللی ابریشم با شرق و غرب و شمال و جنوب و در واقع این مکان نه تنها یک کانون شهری، بلکه یک گذرگاه جهانی بوده است و محل تلاقی فرهنگ‌های مختلف در عرصه‌ی تجارت بوده، که از این منظر، بر اعتبار هنر معماری و ارزش اقتصادی مجموعه افزوده می‌شود مصالح این بنای عظیم، عمدتاً آجر با ملات گچ است که با تزئینات آجرکاری، کاشی‌کاری و کاربندی، همراه با در و پنجره‌های چوبی بوده و در حال حاضر در مالکیت میراث فرهنگی استان قرار دارد (زهتابیان، ۱۳۹۱). (شکل های شماره ۳ و ۴) مجموعه تاریخی سعدالسلطنه قزوین در حال حاضر علاوه بر داشتن جایگاهی ممتاز به جهت ویژگی‌های خاص معماری، در حکم فضای شهری پویا به حیات خود ادامه داده است و به جهت ارتباط با هویت تاریخی مخاطب خود، حضور در زندگی اجتماعی و حافظه فرهنگی و دارا بودن کارکردی زیبایی شناختی به واسطه معماری شاخص، به عنوان عنصر شهری واجد اهمیت مطرح است. (شکل های شماره ۵)

این پژوهش در مجموعه‌ی تاریخی سعدالسلطنه شهر قزوین صورت گرفته و با تحقیقی میدانی، به شناسایی و ارزیابی عوامل مؤثر در تعاملات اجتماعی پرداخته شده است.

شکل ۴) موقعیت قرارگیری بنا در خیابان اصلی (زهتابیان، ۱۳۹۱: ۳)

<http://gardeshban.ir/fa/news/11691/>

<https://www.touristgah.com/Iran/City/Sightseeing/4529/>

<https://hamgardi.com/fa/Post/10085>

شکل ۵) سه تصویر از مجموعه سعدالسلطنه قزوین

شکل ۳) پلان موقعیت مجموعه و ریز فضاها (زهتابیان، ۱۳۹۱: ۴)

مطالعات میدانی

یکی از موارد مهم در پژوهش‌های عملی انتخاب حجم نمونه آماری است تا بر اساس آن از طریق پرسشنامه شروع به جمع‌آوری اطلاعات از نمونه آماری شود. در این پژوهش برآورد حجم نمونه متکی به فرمول تعیین حجم نمونه کوکران است. این روش در تحقیقات پیمایشی استفاده می‌شود. فرمول کوکران^{۱۹} یکی از پرکاربردترین روش‌های محاسبه حجم نمونه است. برای انتخاب تعداد نمونه پرسشگری، از روش نمونه‌گیری کوکران، تعداد ۲۱۷ نفر به عنوان جامعه‌ی نمونه انتخاب شدند. همچنین برای تعیین تعداد متخصصان از نمونه‌ی هدفمند استفاده شد و در این پژوهش، ۱۰ نفر به عنوان متخصص در زمینه معماری، در نظر گرفته شدند. اعتبار پایایی پرسشنامه هم با آلفای کرونباخ ۰/۸۱ به دست آمده که نشان‌دهنده‌ی پایایی بالای پرسشنامه می‌باشد. اعتبار روایی این پژوهش هم بر اساس روایی سازه (content-validity) است. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش با توجه به رویکرد تحقیق، بازدید کنندگان مجموعه‌ی سعدالسلطنه انتخاب شدند. (شکل های شماره ۶ تا ۱۰) با توجه به اهداف تحقیق، سؤالات پرسشنامه برای بررسی شاخص‌های اصلی در سنجش تعاملات اجتماعی طبقه بندی شده‌اند. توزیع سؤالات با توجه به عامل مورد بررسی به این شرح است:

سؤالات ۳ تا ۱: عنصر نفوذ پذیری و دسترسی،

سؤالات ۴ تا ۶: عنصر فعالیت پذیری،

سؤالات ۷ تا ۹: عنصر ایمنی و امنیت،

سؤالات ۱۰ تا ۱۲: عنصر خوانایی،

سؤالات ۱۳ تا ۱۵: عنصر مؤلفه‌های فردی،

سؤالات ۱۶ تا ۱۸: عنصر حس تعلق،

سؤالات ۱۹ تا ۲۱: عناصر کالبدی، عنصر حس تعلق،

سؤالات ۱۹ تا ۲۱: عناصر کالبدی،

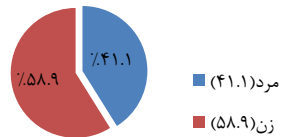
سؤالات ۲۲ تا ۲۴: عناصر بصری،

سؤالات ۲۵ تا ۲۷: عناصر کاربردی،

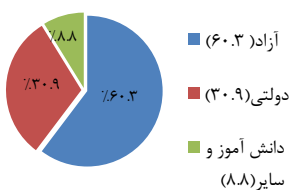
سؤالات ۲۸ تا ۳۰: عناصر معنایی.

در پرسشنامه پژوهش، از پاسخ دهندگان خواسته شده است تا نظر خود را از خیلی کم تا خیلی زیاد در پاسخنامه‌ای که به صورت طیف پنج گزینه‌ای لیکرت^{۲۱} تنظیم گردیده است، مشخص نمایند.

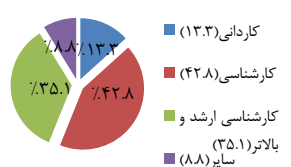
شکل ۶) توزیع پاسخگویان بر حسب جنسیت

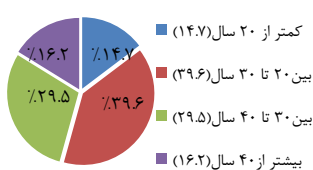
شکل ۷) توزیع پاسخگویان بر حسب نوع دانشگاه

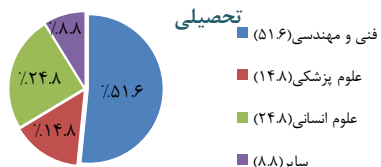
شکل ۸) توزیع پاسخگویان بر حسب میزان تحصیلات

شکل ۹) توزیع پاسخگویان بر حسب سن

شکل ۱۰) توزیع پاسخگویان بر حسب رشته

است. در ادامه جهت آزمون فرضیه‌ها و سنجش معنادار بودن روابط متغیرها در مدل ساختاری از آماره تی (t-value) استفاده شد که در نرم افزار پی.ال.اس با استفاده از الگوریتم راه اندازی خودکار^{۲۴} به دست می‌آید.

به طوری که مقادیر بیشتر از ۱/۹۶ حاکی از معنادار بودن رابطه بین متغیرها دارد. همچنین جهت سنجش شدت این رابطه‌ها می‌بایست از ضرایب مسیر استفاده شود (Chin, 2003). مدل های شماره ۱ (شکل شماره ۱۱) و ۲ (شکل شماره ۱۲) به ترتیب نتایج آزمون t و ضرایب ساختاری مدل را نشان می‌دهد. همچنین مطابق مدل ۱ و مقدار آماره t بالاتر از ۱,۹۶ معناداری مسیرهای زیر اثبات شده در جدول شماره ۳ آورده شده است.

با توجه به خروجی داده‌ها در این جدول، عوامل کاربردی با ضریب مسیر بالاتر (۰,۳۹۶)، بیشترین تأثیر را در ارتقای تعاملات اجتماعی در نمونه مورد مطالعه (مجموعه‌ی تاریخی سعدالسلطنه) داشته است.

همچنین با بررسی نقش میانجی هر یک از متغیرها در ارتقای تعاملات اجتماعی، معناداری ۳ مسیر زیر مورد اثبات قرار گرفت:

۱. عوامل کالبدی ← عوامل کاربردی ← تعاملات اجتماعی
در مسیر ۱ نقش میانجی عوامل کاربردی در رابطه بین عوامل کالبدی و تعاملات اجتماعی اثبات شد.

۲. عوامل کاربردی ← عوامل معنایی ← تعاملات اجتماعی
در مسیر ۲ نقش میانجی عوامل معنایی در رابطه بین عوامل کاربردی و تعاملات اجتماعی اثبات شد.

۳. عوامل بصری ← عوامل معنایی ← تعاملات اجتماعی
در مسیر ۳ نقش میانجی عوامل معنایی در رابطه بین عوامل بصری و تعاملات اجتماعی اثبات شد.

در نهایت برای اندازه گیری برازش مدل ساختاری از ۲ شاخص Q^2 و R^2 استفاده شد. شاخص Q^2 که توسط استون و گیسر (۱۹۷۵) معرفی شد، قدرت پیش بینی مدل در سازه‌های درون‌زا را مشخص می‌کند. به اعتقاد آنها مدل‌هایی که دارای برازش ساختاری قابل قبول هستند، باید قابلیت پیش‌بینی متغیرهای درون‌زای مدل را داشته باشند. بدین معنی که اگر در یک مدل، روابط بین سازه‌ها به درستی تعریف شده باشند، سازه‌ها تأثیر کافی بر یکدیگر گذاشته و از این راه فرضیه‌ها به درستی تأیید شوند (هنسler و همکاران، ۲۰۰۹).

تجزیه و تحلیل داده‌ها

جهت تحلیل و سنجش مدل ساختاری پژوهش از تحلیل داده-ها به وسیله مدل معادلات ساختاری استفاده شد. مدل‌یابی معادلات ساختاری، مدلی آماری برای بررسی روابط خطی بین متغیرهای مکنون و متغیرهای آشکار است. به عبارت دیگر، مدل‌یابی معادلات ساختاری تکنیک آماری قدرتمندی است که مدل اندازه‌گیری (تحلیل عاملی تأییدی) و مدل ساختاری را با یک آزمون آماری همزمان ترکیب می‌کند. از طریق این فنون پژوهشگران می‌توانند ساختارهای فرضی (مدل‌ها) را رد یا انطباق آنها را با داده‌ها تأیید کنند. نرم افزار مورد استفاده در این پژوهش برای این تحلیل اسمارت پی.ال.اس^{۲۲} است. این نرم افزار مدل‌های معادلات ساختاری را که دارای چندین متغیر بوده و اثرات مستقیم، غیرمستقیم و تعاملی را شامل می‌شود، مورد تحلیل قرار می‌دهد. (Bagozzi & Fornell, 1982).

در ابتدا برای تأیید روایی ابزار اندازه‌گیری از روایی محتوی و روایی همگرا استفاده شد. روایی محتوی به وسیله اطمینان از سازگاری بین شاخص‌های اندازه‌گیری و ادبیات موجود ایجاد شده و این روایی توسط نظرسنجی از اساتید حاصل گشت. روایی همگرا به این اصل بر می‌گردد که شاخص‌های هر سازه با یکدیگر همبستگی میانه‌ای داشته باشند. طبق گفته فورنل و لاکر^{۲۳} (۱۹۸۱)، معیار روایی همگرا بودن این است که میانگین واریانس‌های خروجی بیشتر از ۰/۵ باشد (Chou & Chen, 2009).

همچنین در این پژوهش جهت تعیین پایایی ابزار از دو معیار ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی مرکب استفاده شد. ضرایب آلفای کرونباخ تمامی متغیرها میبایست حداقل مقدار ۰/۷ بیشتر باشد. پایایی مرکب بر خلاف آلفای کرونباخ که به طور ضمنی فرض می‌کند هر شاخص وزن یکسانی دارد، متکی بر بارهای عاملی حقیقی هر سازه است، بنابراین معیار بهتری را برای پایایی ارائه می‌دهد. پایایی مرکب نیز باید مقداری بیش از ۰/۷ را به دست آورد تا بیانگر ثبات درونی سازه باشد (Fornell & Larcker, 1981).

در جدول شماره ۲ نتایج پایایی و روایی ابزار سنجش به طور کامل آورده شده است.

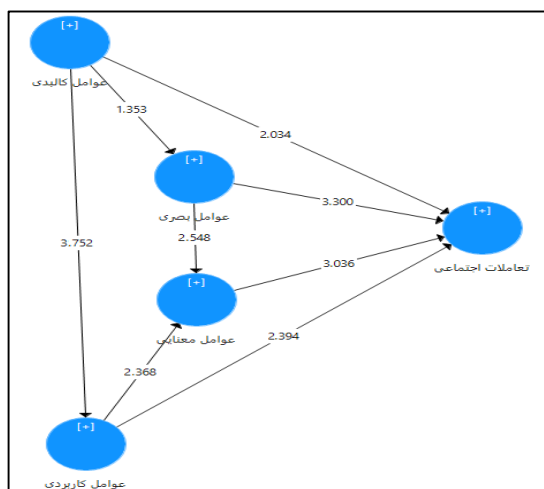
بر اساس مطالب عنوان شده و نتایج بدست آمده ابزار و مدل اندازه‌گیری پژوهش از روایی و پایایی مناسبی برخوردار بوده

جدول شماره ۲) روایی همگرا و پایایی ابزار اندازه‌گیری

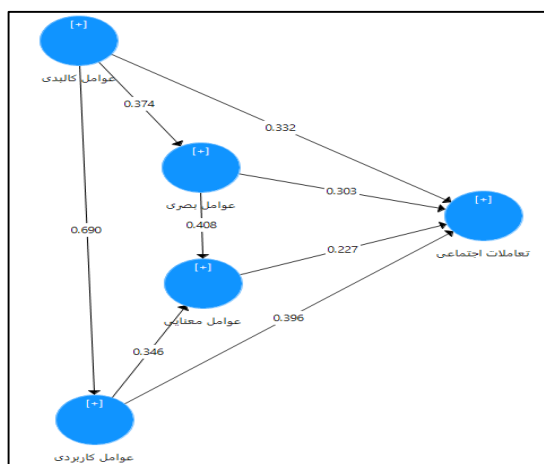
متغیر	واریانس استخراج شده (AVE)	پایایی مرکب (CR)	ضریب آلفای کرونباخ
عوامل کالبدی	۰,۶۱۹	۰,۸۵۱	۰,۸۴۵
عوامل بصری	۰,۵۹۱	۰,۷۶۳	۰,۷۸۱
عوامل معنایی	۰,۵۶۷	۰,۷۲۹	۰,۷۹۸
عوامل کاربردی	۰,۶۱۱	۰,۷۲۰	۰,۸۱۹
تعاملات اجتماعی	۰,۶۸۹	۰,۸۲۷	۰,۷۶۱

جدول شماره ۳) معناداری متغیرها

مسیر	ضریب مسیر	آماره t	وضعیت
عوامل کالبدی ← تعاملات اجتماعی	۰,۳۳۲	۲,۰۳۴	پذیرش
عوامل معنایی ← تعاملات اجتماعی	۰,۲۲۷	۳,۰۳۶	پذیرش
عوامل بصری ← تعاملات اجتماعی	۰,۳۰۳	۳,۳۰۰	پذیرش
عوامل کاربردی ← تعاملات اجتماعی	۰,۳۹۶	۲,۳۹۴	پذیرش

شکل ۱۱) نتایج آزمون t

شکل ۱۲) ضرایب ساختاری مدل

سه مقدار ۰,۱۵، ۰,۲ و ۰,۳۵ را به عنوان قدرت پیش‌بینی کم، متوسط و قوی تعیین نموده‌اند. برای محاسبه شاخص Q^2 از تکنیک بلائند فولدینگ^{۲۵} استفاده می‌شود. همان‌طور که در **جدول شماره ۴** دیده می‌شود، تمامی شاخص‌ها دارای مقادیر Q^2 بیشتر از ۰,۲ بوده و این نشان‌دهنده قدرت پیش‌بینی متوسط به بالای مدل پژوهش بوده است.

جدول شماره ۴) برازش مدل ساختاری

متغیر	Q^2	R^2
عوامل بصری	۰,۳۰۸	۰,۵۹۱
عوامل معنایی	۰,۳۱۹	۰,۶۰۴
عوامل کاربردی	۰,۲۶۷	۰,۵۳۵
تعاملات اجتماعی	۰,۳۵۲	۰,۶۸۲

معیار ضروری برای سنجش الگوی ساختاری ضریب تعیین (R^2) متغیرهای مکنون وابسته است (Chin, 2003). اندازه R^2 ۰,۱۹ و ۰,۳۳ و ۰,۶۷ در الگوی مسیر PLS را به ترتیب ضعیف، متوسط و قابل توجه توصیف نموده است. مقدار R^2 که نشان‌دهنده توانایی مدل در توصیف سازه است، برای تمامی متغیرها بالاتر از ۰,۵ بدست آمد و این نتایج نشان‌دهنده برازش مناسب مدل ارایه شده پژوهش است.

قادر است تغییرات تعاملات اجتماعی را بیان کند. خروجی بعدی، جدول Coefficients می‌باشد، که این جدول شماره ۷ میزان تأثیر متغیر در مدل را نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه گیری

انسان امروزی نیازمند تعامل است و طبیعتاً این تعامل در بستری اجتماعی شکل خواهد گرفت. در جهان معاصر به علت کم رنگ شدن ارتباطات غیر مجازی و کاهش هنجارهای اجتماعی، عدم تعاملات مناسب و مطلوب افراد با هم دیگر به طرز قابل توجهی ملموس است. از این رو وجود مکان‌هایی که سبب به وجود آمدن تعاملات اجتماعی و ارتقای سطح آن شود، بسیار حائز اهمیت خواهد بود. در این پژوهش تلاش بر یافتن عوامل مؤثر در این سو و جهت صورت گرفته تا با شناخت و بررسی آن در جهت ارتقای تعاملات اجتماعی گامی در مجموعه‌های تاریخی باززنده سازی شده، برداشته شود. به همین منظور در خصوص تعاملات اجتماعی از نظریه‌های مطرح شده توسط نظریه پردازان این عرصه شاخص‌هایی به عنوان رؤس عوامل استخراج شد که در این دسته بندی برخی عوامل به صورت کلی و برخی جزئی مورد سنجش و بررسی قرار گرفتند. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که عناصر کاربردی، کالبدی، معنایی و بصری بر افزایش تعاملات اجتماعی تأثیر گذارند و مؤلفه‌ی عناصر کاربردی بالاترین تأثیر را در این میان دارد. این نتایج اهمیت هریک از این فاکتورها و مؤلفه را نمایان می‌سازد.

همچنین نتایج آزمون بین دو متغیر در قالب سه جدول ۵ و ۶ و ۷ ارائه گردیده، در جدول ۵ ضریب همبستگی، ضریب تعیین، ضریب تعیین تعدیل شده و خطای برآورد، در جدول ۶ تحلیل واریانس رگرسیون، به منظور بررسی قطعیت وجود رابطه خطی بین متغیرها ارایه شده و جدول ۷ نتیجه آزمون، ضریب رگرسیون و مقدار ثابت برای تشکیل معادله رگرسیونی که دو متغیر تشکیل می‌دهند به نمایش درآمده است. همانگونه که مشاهده می‌شود با توجه به مقدار سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ با ۹۵ درصد اطمینان تمامی مؤلفه‌ها در ارتقای تعاملات اجتماعی نمونه مورد مطالعه تأثیرگذار بوده‌اند.

با توجه به مقادیر ضریب بتا (Beta) برای هر مؤلفه، مؤلفه حس تعلق با ضریب بالاتر نسبت به سایر مؤلفه‌ها تأثیر بالاتری در ارتقای تعاملات اجتماعی داشته است. پس از آن نیز به

آزمون رگرسیون چند متغیره و سنجش تأثیر هر یک از مؤلفه‌ها بر تعاملات اجتماعی

به منظور پیش بینی تأثیر همزمان چند متغیر روی یک متغیر از رگرسیون چند متغیره استفاده می‌شود. در این پژوهش نیز به جهت نشان دادن سنجش تأثیر شدت هر یک از مؤلفه‌های تعاملات اجتماعی از روش رگرسیون خطی چند متغیره استفاده شد.

• معادله رگرسیونی چند متغیره

در رگرسیون چند متغیره نیز باید فرض خطی بودن رابطه بین متغیرها برقرار باشد. نتایج آزمون رگرسیون در جداول زیر آورده شده است. پس از انجام آزمون به کمک نرم افزار SPSS اولین خروجی آزمون رگرسیون خطی، جدول شماره ۵ است که در این جدول ضریب همبستگی بین متغیرها و ضریب تعیین تعدیل شده نشان داده شده است:

جدول شماره ۵ (خلاصه مدل رگرسیون

مدل	همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	سطح خطای برآورد استاندارد
۱	۰,۵۷۳	۰,۳۲۸	۰,۳۲۵	۰,۲۴۷۶

جدول شماره ۶ مربوط به آزمون ANOVA است که برازندگی مدل را مورد بررسی قرار می‌دهد:

جدول شماره ۶ (تحلیل واریانس آزمون رگرسیون

مدل	سطح معنی داری	F
رگرسیون	۰,۰۰۱	۶,۵۱۹

با توجه به معنی داری مقدار آزمون F در سطح خطای کوچک تر از ۰/۰۵ می‌توان نتیجه گرفت که متغیر مستقل ذکر شده

جدول شماره ۷- خلاصه مدل رگرسیون

مؤلفه	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	سطح معنی داری
	Std. Error	B	Beta	
نفوذپذیری و دسترسی	۰,۰۶۹	۰,۰۲۵	۰,۲۰۳	۰,۰۰۸
فعالیت پذیری	۰,۰۹۷	۰,۰۲۲	۰,۳۴۴	۰,۰۰۰
ایمنی و امنیت	۰,۰۶۵	۰,۰۲۶	۰,۱۶۸	۰,۰۱۶
خوانایی	۰,۰۶۲	۰,۰۲۲	۰,۲۱۴	۰,۰۰۷
حس تعلق	۰,۱۵۶	۰,۰۲۵	۰,۴۶۷	۰,۰۰۰
مؤلفه‌های فردی	۰,۱۶۱	۰,۰۳۳	۰,۳۵۶	۰,۰۰۰

ترتیب مؤلفه های زیر در ارتقای تعاملات اجتماعی در نمونه مورد مطالعه تأثیرگذار بوده اند:

- ۱) حس تعلق
- ۲) مؤلفه های فردی
- ۳) فعالیت پذیری
- ۴) خوانایی
- ۵) نفوذپذیری و دسترسی
- ۶) ایمنی و امنیت

در نهایت ۲ مدل به عنوان نتیجه‌ی اصلی پژوهش استخراج شد که با استفاده از آزمون t و ضرایب ساختاری بیانگر همبستگی میان عوامل کاربردی، بصری، کالبدی و معنایی با تعاملات اجتماعی است و رابطه‌ی معنادار میان باززنده سازی مطلوب و اجتماع پذیری مجموعه سعدالسلطنه را با تعاملات اجتماعی بیان می کند.

پی نوشت :

۱. Object
۲. David Emile Durkheim
۳. Canter
۴. Relph
۵. Punter
۶. Democratic
۷. Robert A. Zucker
۸. Jon Lang
۹. Cheristopher Alexander
۱۰. Irwin Altman
۱۱. Jan Gehl
۱۲. Jane Jacobs
۱۳. Carmona
۱۴. Francis Tibalds
۱۵. Whyte
۱۶. Lars Lerup
۱۷. Lefebvre
۱۸. Samuel D. Gosling
۱۹. Cochran formula
۲۰. Cronbach's alpha
۲۱. Likert
۲۲. Smart p.l.s
۲۳. Fornell & Larcker
۲۴. Bootstrapping
۲۵. Blinde folding

فهرست منابع :

- آلمن، ایروین (۱۳۹۰). محیط و رفتار اجتماعی: خلوت، فضای شخصی، قلمرو و ازدحام، مترجم: دکتر علی نمازیان، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- الکساندر، کریستوفر (۱۳۹۵). زبان الگو: شهرها. مترجم: رضا کربلایی نوری، تهران: مرکز تحقیقات راه و مسکن و شهرسازی.
- انوری، حسن (۱۳۸۱). فرهنگ بزرگ سخن. تهران: انتشارات سخن، جلد سوم.
- بهبزادفر، مصطفی؛ طهماسبی، ارسلان (۱۳۹۲). شناسایی و ارزیابی مؤلفه های تأثیرگذار بر تعاملات اجتماعی؛ تحکیم و توسعه روابط شهروندی در خیابان های شهری : نمونه مورد مطالعه سنندج. *باغ نظر*، ۱۰(۲۵): ۱۷-۲۸.
- پاکزاد، جهانشاه (۱۳۸۴). راهنمای طراحی فضای شهری، تهران: انتشارات وزارت مسکن و شهرسازی.
- پاکزاد، جهانشاه (۱۳۹۷). سیر اندیشه ها در شهرسازی ۳ از فضا تا مکان، انتشارات شهیدی؛ آرمان شهر.
- پدرام، بهنام؛ ناسخیان، شهریار؛ فرشته نژاد، سید مرتضی؛ اکبری، داوود (۱۳۹۵). احیای یک هویت: امکان سنجی باززنده سازی حمام تاریخی خسروآغا، مرمت و معماری/ایران، ۶(۱۲): ۵۱-۶۶.
- تبریزی، امید؛ مختاباد امرئی، مصطفی؛ فیضی، محسن (۱۳۹۳). اثرات طراحی فضاهای شهری و معماری جمع گرا بر تعاملات و ارتباطات اجتماعی. *مدیریت شهری*، ۱۳(۳۷): ۲۵۷-۲۷۱.
- ترکمان، احمد؛ قائد، مجتبی؛ شمتوب، سوگل (۱۳۹۶). پاتوق، فضای جمعی شهری و معماری و محل تعاملات اجتماعی و فرهنگی (نمونه موردی شهر برازجان). *پژوهش و برنامه ریزی شهری*، ۸(۳۱): ۲۲۵-۲۴۸.
- حائری مازندرانی، محمد رضا (۱۳۸۸). خانه، فرهنگ، طبیعت، تهران: انتشارات وزارت مسکن و شهرسازی.
- حبیب، فرح (۱۳۸۷). کالبد شهری: بازیابی مفهوم شهروندی از تعامل اجتماعی با رویکرد ارتقاء کالبدی شهری. مسکن و محیط روستا، ۲(۱۲۱): ۱۳-۱۳.
- دانشپور، سید عبدالهادی؛ چرخچیان، مریم (۱۳۸۶). فضاهای عمومی و عوامل مؤثر بر حیات جمعی، *باغ نظر*، ۴(۷): ۱۹-۲۸.
- زهتابیان، شادی (۱۳۹۱). آشنایی با بنای کاروانسرای سعدالسلطنه در شهر قزوین.
- عطائی، رقیه؛ پورمحمدی، محمدرضا (۱۳۹۴). تأثیر مؤلفه های هویت کالبدی و فعالیتی بافت های تاریخی در ایجاد تعاملات اجتماعی. *مدیریت شهری*، ۴۱(۲۲۹-۲۴۶): ۲۴۶-۲۲۹.

- غفوریان، میترا؛ افشین نهر، وحید؛ نوروزی زاده، زهرا (۱۳۹۶). *بازشناسی مؤلفه های پایداری اجتماعی مؤثر بر افزایش تعاملات اجتماعی در مجموعه های مسکونی (مطالعه موردی: محله ابادز، تهران)*. هویت شهر، ۳۰(۱۱): ۳۱-۴۴.
- فلامکی، محمدمنصور (۱۳۹۱). *باززنده سازی بناها و شهرهای تاریخی*. تهران: دانشگاه تهران.
- فیضی، محسن؛ علی، اسدپور (۱۳۹۲). *فرآیند بازآفرینی منظر میدانی شهر تهران با هدف ارتقای تعاملات اجتماعی شهروندان، مطالعات شهری*، ۷: ۳-۱۴.
- قنبران، عبدالحمید؛ جعفری، مرضیه (۱۳۹۳). *بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای تعاملات اجتماعی در میان ساکنان محله مسکونی (نمونه موردی: محله درکه تهران)*. انجمن معماری و شهرسازی ایران، ۷(۱): ۵۷-۶۴.
- گل، یان (۱۳۸۷). *زندگی در فضای میان ساختمان ها*. مترجم: سیما شصتی، تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.
- لنگ، جان (۱۳۹۶). *آفرینش نظریه معماری: نقش علوم رفتاری در طراحی محیط*. مترجم: علیرضا عینی فر، تهران: دانشگاه تهران.
- مجابی، سید مهدی (۱۳۸۸). *در جستجوی هویت شهری قزوین*. تهران: مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری.
- محمدی، محمود؛ عظیمی، مریم؛ مقدم، حامد؛ رفیعیان، مجتبی (۱۳۹۱). *فضاهای عمومی شهری، تحقق تعاملات اجتماعی در بافتهای تاریخی (نمونه موردی: شهر قدیم لار)*. *مرمت آثار و بافت های تاریخی، فرهنگ*، ۲(۴): ۱۵-۲۸.
- مدنی پور، علی (۱۳۸۹). *فضاهای عمومی و خصوصی شهر*. مترجم: فرشاد نوربان، تهران: شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری.
- مدنی پور، علی (۱۳۹۲). *طراحی فضای شهری: نگرشی بر فرآیندی اجتماعی - مکانی*. مترجم: فرهاد مرتضایی، تهران: شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری.
- یزدانفر، سیدعباس؛ حسینی، سیدباقر؛ زرودی، مصطفی (۱۳۹۲). *کیفیت فضاهای عمومی و افزایش تعاملات اجتماعی (مطالعه موردی: مجتمع مسکونی کوثر و فاز دو مجتمع مسکونی اکباتان)*. مدیریت شهری، ۳۲: ۷-۲۲.
- Bagozzi, R. P., & Fornell, C. (1982). Theoretical concepts, measurements, and meaning. In Fornell, C. (Ed.) *A second generation of multivariate analysis (24-38)*. Vol. 1. New York, NY.: Praeger.
- Carmona, M., Tim, H., Taner, O., & Steve, T. (2003) *Public Places and Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design*.
- Carr, S., Frances, M., Rivlin, L. G., & Stone, A. M. (1992). *Public Spac*. New York: Cambridge Universitypress
- Chin, W. W. (2003). Issues and opinions on structural equation modeling. *MIS Quarterly*, 22(1), 7-16.
- Choua, Sh. W., & Chen, P. Y. (2009). The influence of individual differences on continuance.
- Fornell, C., & Larcker, D. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Henseler, J. a. R., Christian M. and Sinkovics, Rudolf R., (2009). The Use of Partial Least Squares Path Modeling in International Marketing. *Advances in International Marketing (AIM)*, 20, 277-320. doi: SSRN: 25. Jackson, CM. Chow, S. Leitch, RA.
- Jacobs, J. (1965). *The Death and Life of Great American Cities*. Harmondsworth: Penguin.
- Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space*. London: Blackwell, Oxford
- Whyte, W. H. (1980). *The social life of small urban spaces*. Tuxedo, Maryland: Printers II Inc.
- <http://gardeshban.ir/fa/news/11691/>
- <https://www.touristgah.com/Iran/City/Sightseeing/4529/>
- <https://hamgardi.com/fa/Post/10085>